

El periodista Ramon Besa, redactor en cap d'Esports d'*El País*, va recollir el passat 10 de juny el premi Internacional Vázquez Montalbán en el seu apartat de Periodisme Esportiu que convoca, anualment, el F. C. Barcelona i el Col·legi de Periodistes. El jurat n'havia destacat l'"opinió ponderada i serena" i la "capacitat d'anàlisi que transcendeix el periodisme esportiu". Durant el parlament, Besa va reflexionar sobre la figura de Vázquez Montalbán, sobre el Barça i sobre una professió que s'ha empobrit i s'ha tornat dòcil enfront del poder.

Recordant Vázquez Montalbán

Eudald Coll
Fotos: Vicente Pruna

La sala Roma del Camp Nou es va omplir el passat 10 de juny en l'acte de lliurament del Premi Internacional Vázquez Montalbán –en l'apartat de Periodisme Esportiu–, que anualment convoca la Fundació del Barça i el Col·legi de Periodistes, i que enguany ha obtingut en Ramon Besa, cap d'Esports del diari *El País*. A l'acte assistiren periodistes esportius de renom, com Joaquim Maria Puyal, Emilio Pérez de Rozas, Miguel Rico, Lluís Canut, Santi Carreras o Santi Seguro, entre molts altres.

En el seu moment, el jurat va valorar de Besa "la capacitat d'anàlisi que transcendeix el periodisme esportiu, desvetllant articles amb un alt nivell d'exigència i rigor" i "l'opinió ponderada i serena, que es desenvolupa a l'emparedat d'una narrativa brillant que no oblida la seva vinculació al territori i una inquietud social". Els guardonats en les anteriors edicions foren Patrick Mignon, Joaquim Maria Puyal, Juan Villoro, Simon Kuper i Candido Cannavò. Després de la presentació del periodista Eduard Pujol, va prendre la paraula Josep Maria Martí, degà del Col·legi de Periodistes. Martí es va referir al periodisme com a professió que viu moments difícils i va destacar que una de les raons d'aquesta situació és la proliferació d'empreses que volen fer productes periodístics, però on treba-

llen persones que de periodistes "no en tenen res". "El periodisme té molt a veure amb l'artesania, és una feina ben feta, la feina que s'adquireix amb l'herència del mestratge. Aquest treball del rigor és un dels patrimonis que té el periodisme ben fet. No som res més que missatgers i el nostre capital és la credibilitat, la capacitat de donar notícies certes i comprovables", va destacar. En aquest sentit, Martí va ressaltar el treball basat en el rigor i en l'experiència, "i aquest és el cas d'en Ramon", a qui va definir com "un bon artesà". "La nostra professió –va prosseguir–, i el periodisme esportiu en particular, necessita referents, bons artesans".

Després de Martí, va prendre la paraula Joan Laporta, president del F. C. Barcelona, que va glossar el guardonat ("un periodista que admira i estima la figura de Manuel Vázquez Montalbán"). "El premi torna a casa, perquè en Ramon és una persona nascuda a Catalunya que convida a unes reflexions que ens són molt properes", va afirmar.

Laporta va recordar que Besa havia nascut el 1958, "quan feia un any que Segarra i Ramallets havien estrenat el Camp Nou". Aquella generació, va destacar el president barcelonista, "va necessitar quinze anys per veure guanyar la Lliga. Va ser la travessa del desert dels anys seixanta, van viure una infan-

Ramon Besa moments després de rebre el guardó de mans del president del F. C. Barcelona, Joan Laporta.

tesa sense títols i va ser llavors quan es va desenvolupar aquesta càrrega simbòlica que el Barça té amb Catalunya”. “La feina d’en Ramon –va prosseguir– està molt marcada pel fet que el Barça és més que un club. I això es va forjar

litzar el futbol, però també la capacitat pedagògica per explicar els partits”.

Abans de començar el seu discurs, Besa va destacar que dedicava el premi a Oriol Tort, ànima de la cantera blaugrana: “Si avui ens omplim la boca parlant de la Masia i del model del Barça, en bona part és gràcies també a l’Oriol Tort, la persona que em va ensenyar a fer compatible el barcelonisme i el perio-

disme. Mai no em va donar una notícia, però sempre em va ajudar a interpretar la realitat barcelonista. La Masia és la seva obra mestra, ‘la Capella Sixtina’.” Tot seguit, Besa va iniciar el discurs que reproduïm, íntegrament, a continuació:

El cap d’Esports d’*El País*, Ramon Besa va recollir el guardó que honora la memòria de l’escriptor i periodista

en la seva infantesa”. El president barcelonista també va destacar que Besa és “un d’aquells periodistes que ha vist com el barcelonisme ha passat de la por de guanyar al gust de guanyar” i va ressaltar “la capacitat per entendre i ana-

Lliuraments per separat

Per primer cop, els dos guardonats del Premi Internacional de Periodisme Vázquez Montalbán en els apartats de Periodisme Cultural i Polític, i de Periodisme Esportiu no recullen el premi en una mateixa cerimònia. Enguany, degut a problemes d’agendes, el F. C. Barcelona ha organitzat el lliurament a Ramon Besa, mentre que la periodista mexicana Luz Sosa rebrà més endavant el guardó de mans del president de la Generalitat en un acte que, a l’hora de tancar aquesta edició, encara no té data.

DISCURS DE RAMON BESA

“El periodisme s’ha empobrit, s’ha tornat dòcil”

“No sé si sóc mereixedor d’aquest premi tan important, però, en qualsevol, cas agraeixo als membres del jurat que hagin pensat en mi, i em sento molt afortunat. Per l’allau de felicitacions que vaig rebre en el seu moment, i he rebut, i pel to que tenien gairebé totes, dubto que hi hagi una experiència més reconfortant, personalment i, sobretot, professionalment, cosa que em fa sentir content per partida doble: d’una banda, vol dir que la figura de Manolo Vázquez Montalbán és ben viva, té una força i un simbolisme extraordinari en una època de descrèdit permanent i, de l’altra, que aquella aspiració que ha estat el motor de la meua vida des de la infantesa s’ha complert just quan l’Administració discuteix sobre l’edat de la jubilació i les empreses periodístiques s’atomitzen tant que ja no sabem ben bé qui n’és l’amo.

Des de petit, ja seguia els partits del Barça i deia que volia ser periodista, sense saber molt bé per què, suposo que perquè em vaig criar al carrer, perquè era feliç corrent amunt i avall de Perafita i perquè res em feia més delit que esperar que arribés el diari, una cosa gens fàcil en aquells temps als pobles petits. Encara ara no hi ha res que em faci més content que anar a buscar els diaris i desplegar-los a la taula, per retallar-los, rebregar-los. Suposo que em faig vell, però per a mi això em reconcilia amb uns moments de felicitat de quan era nen.

La meua mare em va ajudar a sortir de casa, convençuda que era millor ser un estudiant anònim, fins i tot amb el risc d’acabar essent un pianista en un prostíbul, com diu la pel·lícula, que un

hereu de casa bona. I tenia raó. Ara bé, si mai no vaig mirar enrere va ser per la determinació que em va contagiar el meu pare, defensor de la terra fins a les últimes conseqüències i, alhora, capaç d’alimentar l’esperança d’acabar essent un bon músic i el millor ballador en un envelat de festa major.

“A través del Manolo vaig desxifrar els misteris del club i vaig saber què significava ser l’exèrcit simbòlic i desarmat de Catalunya”

I avui no només practico el periodisme, gràcies a la família, i, sobretot, gràcies a la meua estimada Montse, sinó que em donen el millor premi que pot tenir un periodista esportiu per escriure del Barça i per seguir el rastre, rellegir i co-

piar, si s’escau, Manolo. Manolo em va ajudar a entendre què significava cridar Barça, Barça, Barça! A través del Manolo vaig desxifrar els misteris del club i de l’equip i vaig saber què significava ser l’exèrcit simbòlic i desarmat de Catalunya.

Recordo que el dia abans de les eleccions de 2003, en un dels seus últims articles, deixava entendre que estava content perquè el futur president del Barça almenys sabria

fer oracions compostes, amb subjecte, verb i predicat. L’article es titulava: “Lo que bien se concibe bien se expresa...”. I, una vegada més, la va clavar. L’oratori de Laporta i, sobretot, la seva determinació, han estat decisives per donar sentit a una obra de govern col·legiada al principi, personalista al final, sempre sense complexos i vital, saludable sovint, un treball ambiciós, optimista que ha situat el club en un dels millors moments de la seva història. El millor? No ho sé, però vull creure que cada junta i cada president han intentat fer-ho el millor possible i no s’explica la gestió d’un sense la de l’altre.

No vull oblidar, en qualsevol cas, que aquest premi va ser creat també per l’empenta de la directiva del Barça presidida per Laporta i també em sembla escaient que es faci al Camp Nou, ja que si el meu treball té algun sentit és a l’estadi del Barça, el millor escenari per parlar de barcelonisme, de periodisme i del Manolo. Ara parlo de barcelonisme, per dir que durant la presidència de Laporta el club ha donat un salt de quali-

Perfil

Ramon Besa (Perafita, 1958). Va ser redactor a *El 9 Nou* fou cap d’Esports de l’*Avui*. Actualment, és redactor en cap d’Esports d’*El País*. Col·laborador de Ràdio Barcelona i Catalunya Ràdio, imparteix classes de periodisme a la UPF i als màsters de Periodisme de Les Heures de Barcelona. Ha obtingut premis com el Ciutat de Barcelona (2000) i el Quim Regàs de Periodisme (2008) i ha publicat *Del genio al malgenio* (Dèria), *Història de un desencuentro* (col·lecció del Centenari del F. C. Barcelona) i *Maradona, una historia efímera* (Barcanova). És vicedegà del Col·legi de Periodistes.

Ramon Besa en un moment del seu parlament. L'acte de lliurament del premi va tenir lloc a les instal·lacions del Barça.

tat espectacular. Ara ja no em faig preguntes del perquè perdem, sinó que em demano fins quan guanyarem! Tampoc no es tracta de ser carrincló i hipòcrita amb el president i, segurament, s'imposa també una anàlisi més periodística. En aquest sentit, no sabem què en pensaria ara mateix Manolo de tot plegat, del Barça i de Laporta, amb tot, si em permeten l'Anna i també els estudiosos de Manolo, me la jugaria que podria dir una cosa, amb tot el respecte cap al president, que "amb Laporta vàrem deixar de tenir por abans que el mateix Laporta ens fes por". No sé si això és bo o dolent, tant se val, si de cas, és una mostra més de la molta literatura que ha generat el president Laporta.

A Manolo li agradava també molt Guardiola, segurament perquè sintetitza els millors valors del barcelonisme, els que han divulgat la causa culer arreu del món: el sentit de pertànyer a un club que "és més que un club" i la ne-

cessitat de jugar bé a futbol. Javier Marias, un reconegut madridista, acostuma a dir que el futbol és la recuperació setmanal de la infància. Pep Guardiola no té trampa ni diu mentides. Mireu com s'assemblen aquell nen que es penjava del coll de Víctor i Venables per celebrar la classificació del Barça per a la final de Sevilla l'any 1986 i l'home que corria per la banda de Stamford Bridge

“Les conferències de premsa d'en Pep Guardiola són un exercici del millor periodisme”

per abraçar Iniesta quan l'equip blaugrana va arribar l'any passat a la final de Roma. Són la mateixa persona. Guardiola fascina, no ja pels partits del seu equip i per la manera que té de representar el club, sinó que ens fa més exigents a tots plegats. Les seves conferències de premsa són, per exemple, un ex-

ercici del millor periodisme. De Guardiola només em preocupa una cosa, que entre tots l'utilitzem d'exemple per a tantes coses, el gastem tant, que no el deixem ser el que ell vulgui ser.

Si el futbol es mira amb els ulls de Cruyff, com deia Romario, jo crec que s'expressa per boca de Guardiola i s'escriu encara a partir de plomes com la de Manolo. Si el Barça té avui un relat és gràcies a Manolo Vázquez Montalbán. Manolo va aconseguir una fita extraordinària, inèdita: que els seus textos servissin per a totes les edicions, per a tot arreu; va ser el primer que va fer que una realitat com el Barça tingués una dimensió global. I d'aquí ve, en part, l'expansió del barcelonisme, el fet que tots els corresponents estrangers anessin a veure en Manolo i creguessin en la seva idea del Barça. Va divulgar la causa culer arreu del món i, a més a més, va col·laborar definitivament a la

dialèctica periodística entre Barcelona i Madrid.

Manolo va obligar el rival, el Madrid, a buscar un representant perquè hi hagués partit en el clàssic i es pogués discutir de futbol amb saviesa, elegància, ironia, coneixement, res a veure amb el que es porta majoritàriament ara a molts debats i tertúlies. Aleshores ens vàrem adonar que el Madrid mai no ha tingut relat a diferència del Barça, sinó que ha viscut de la marca. Avui, un cop Manolo no hi és i ha deixat d'escriure, a Madrid ja no fan subordinades, ja no hi ha controvèrsia, sinó que es fan servir oracions simples i, sobretot, substantius despectius.

El periodisme s'ha empobrit, s'ha tornat dòcil amb el poder, manyac, i per això resulta relativament còmode omplir diaris. Sovint practiquem "el hooligisme". Em pregunto: Com és possible que hi hagi tant xivarri a fora, als diaris, a la ràdio, a la televisió, si les redaccions són més silencioses que mai, s'han quedat pràcticament mudes? El periodisme hauria de ser el que vulguem els periodistes i no les empreses periodístiques. Fa temps que es diu que l'ofici està amenaçat. Recordo precisament el dia que es va lliurar aquest premi al doctor Joaquim Maria Puyal i a tots els assistents se'ns va donar un document sobre el risc d'extinció que corria l'ofici. Puyal ens ha ajudat a molts, a mi personalment, una nit a Belgrad, l'octubre del 1997, quan estava desesperat amb la feina i em va confessar amb una frase lapidària: "No vulguis ser més ni menys que el que vulguis que representi la teva firma".

No sé si ja no hi ha res a fer i el periodisme ha deixat de ser un ofici. D'allò que estic segur és que les redaccions van desaparèixer. Avui ja no es necessita una redacció per fer un diari i a mi, certament, em costa d'acostumar-m'hi. Enyoro els temps de Ramon Serra, i després d'Àngel del Castillo, al diari *Avui*, quan cada pàgina era un acte he-

roic. I, és clar, sempre seré esclau del record de redactors en cap com l'Emilio Pérez de Rozas i de José Maria Sirvent, a *El País*, el diari on encara treballa. Temps en què a les seccions es compartien les penes i les alegries, s'hi reia i s'hi plorava, s'hi feinejava i s'hi gandulejava,

"Com és possible que hi hagi tant xivarri als diaris, a la ràdio, a la televisió, si les redaccions són més silencioses que mai?"

sobretot, s'hi vivia. Cadascú venia la seva notícia, si bé la secció la fèiem entre tots i sentíem que el diari era cosa nostra. Cada dia era festa major: un dia, molt de tant en tant, passava en Manolo i ens regalava una teoria sobre la Lliga; després venia el Sergi Pàmies i deixava anar un seguit de possibles articles; a vegades es deixava caure en Guillem Mar-

"Sense una discussió sana, sense discrepar, sense contrastar, sense llegir els que pensen diferent, no faríem periodisme"

tínez i ens feia canviar a tots de marxa; mai no ens faltava l'escalf de l'Agustí Fancelli, i sentíem que el diari era cosa nostra, tant per les coses bones com per les dolentes. Avui molts dels que manen són més a prop dels consells d'administració que dels de redacció, ja no passa gent pel diari, si crides et prenen per

"El periodista mai no pot ser més important que la notícia. No serà que no perseguim notícies perquè així ens sentim més importants?"

boig, i només se senten les sintonies dels mòbils.

Acostumat a copiar tota la meua vida dels que més en saben, i content de poder-los citar, recordo ara mateix el

que diu l'Enric González al respecte: "Falten les veus que no pugen al camp. La veu del cronista local, la veu de qui abans, integrats en un taller de formació contínua anomenat redacció, s'impregnaven d'una certa disciplina obrera i s'abraçaven al seu àmbit pro-

fessional per empènyer la història amb la força dels fets. Tot i que les veus continuïn sonant, s'han vist obligades a refugiar-se en el terreny de l'opinió. I l'opinió, la columna, no porta a

la realitat, sinó a la metarealitat. Els fets cada cop són més lluny. L'autor només participa de la seva interpretació". L'Enric té raó.

Avui es pot fer un diari sense sortir de la redacció, només escoltant la ràdio, mirant la televisió i aprofitant els avantatges de les noves tecnologies. Les redaccions estan plenes de gent, però

buides de notícies. Els periodistes són substituïts per relacions públiques i els amos ja no inverteixen en el paper, sinó en les promocions. Com diu Miguel

Rico, un altre clàssic extraordinari del periodisme, "avui paga més la pena vendre una forquilla que una exclusiva". No sé per quins set sous en aquest país cada cop que t'augmenten el salari o t'apugen de categoria t'allunyen una passa més del camp, de la notícia, de la feina. És més important tenir

una bona llista de contactes que un bon currículum. El meritatge es mesura d'una altra manera. I els diaris han esdevingut una màquina d'encarregar. Tothom en-

carrega coses. Els suplementos i els especials s'acumulen, els publibreportatges es repeteixen i es confonen amb les informacions, les empreses compren encarregadors. Aviat ja no quedaran

periodistes a qui encarregar res més de tants encarregadors com hi haurà. Hem perdut ingenuïtat, ironia, creativitat, sentit de l'humor i també aquell punt de mala llet que de tant en tant ens permetia engegar a pastar fang l'amo sense por a guanyar-nos la vida en un altre diari.

Què ens passa? Pot ser que anem tan farts que ens costi moure'ns, que no volem repensar l'ofici? Ara que tinc l'honor de compartir el premi, encara que sigui en la distància, amb una periodista com Luz Sosa, que es juga cada dia la vida a Ciudad Juárez, em pregunto: Què deuen pensar els periodistes mexicans de nosaltres?

La seva sí que és una tasca admirable i que ens permet constatar quina és la funció d'un periodista amb independència del seu lloc de treball. L'obra dels millors periodistes ens reconcilia novament amb els clàssics. Ens rebaixa l'ego i ens recorda la importància de l'anonimat. El periodista mai no pot ser més important que la notícia. No serà que no perseguim notícies perquè així ens sentim més importants?

Les nostres inquietuds només tindran raó de ser si cada un de nosaltres fa la feina ben feta. Es tracta de ser company i periodista, n'hi ha prou. Si cada un de nosaltres estima l'ofici i la redacció, segurament ens en sortirem. És allò que el periodisme serà el que vulguem els periodistes. Jo ho tinc molt fàcil perquè comparteixo taula amb uns companys extraordinaris, amb el Robert, el Manel, el Lu, l'Oriol, el Jordi, la Nàdia, amb el Pepe Samano i tota la gent de Madrid. He tingut la sort de conèixer i seguir un idealista com Santi Seguro, el més savi, el més ben preparat, el més lúcid. He tingut la sort que en aquesta ciutat encara es fa periodisme esportiu de qualitat a molts diaris i mitjans perquè hi ha periodistes prou bons, capaços de donar-li la volta a les coses. I és que sense una discussió sana, sense discrepar, sense contrastar, sense llegir als

Jaime Pujol-Galceran, Anton M. Espadaler i Joaquim Maria Puyal, entre el públic.

que pensen diferent, no faríem periodisme. He tingut la sort de poder escriure cada setmana d'un equip que juga molt bé a futbol i, a més a més, guanya. Avui és relativament fàcil parlar sobre una institució forta, envejable i imitable a Catalunya, una entitat que ens reconcilia amb la nostra manera de

“Les redaccions estan plenes de gent, però buides de notícies. Els periodistes són substituïts per relacions públiques”

fer i de ser, amb la nostra singularitat, amb la nostra història. El més difícil és no omplir-se la boca, no ser grandiloqüent, sinó fer només de periodista.

La meua gent em recorda cada dia que haig d'anar al camp si vull ser com ells, que haig de tornar a la redacció si m'hi vull assemblar, que necessito fer de pe-

“El més difícil és no omplir-se la boca, no ser grandiloqüent, sinó fer només de periodista”

riodista si vull ser periodista, de la mateixa manera que rellegir Manolo em permet descobrir què s'ha de fer per interpretar i intentar opinar. Aquell equilibri preciós que hi havia entre

informació i opinió s'està perdent de mala manera.

I sóc un afortunat també per tenir una dona i un fill que es desviuen perquè jo pugui fer el que més m'agrada. De vegades em miro el Sergi i somric, cofoi per tenir un noi responsable i generós. Em reconforta saber que tot ho fa mil-

lor que jo a la seva edat. En voleu més?

Em donaria per satisfet, de moment, si fos capaç d'aplicar cada dia la filosofia del Manolo. Ens falta la seva

doctrina per saber com respondre a la política agressiva i unitària dels rivals, per vertebrar la nostra pròpia història i relat sobre un equip i un club guanyador, per fer un periodisme com cal, inspirat al voltant d'un eslògan com el d'“Esport i ciutadania”, tan present en el premi. Tenim un avantatge, la seva

obra escrita, i una frase lapidària de Manolo que ens hauria de servir per no perdre l'esperança. Manolo havia confessat a l'Anna que el que més li preocupava de morir era no saber què havia fet el Barça. I és que Manolo deia: “El resultat del Barça és el meu cordó umbilical amb la vida, el símptoma que encara conservo una certa tensió energètica”. Que no ens falli mai. Moltes gràcies a tots”.